

Motion till riksdagen 2009/10:A330

av **Torbjörn Björlund (v)**

Unga med funktionsnedsättning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om unguecklingsår för unga med funktionsnedsättning.

Motivering

Riksdagens upplysningsstjänst säger följande: ”SCB har sedan 1998 på uppdrag av Arbetsförmedlingen publicerat en undersökning om funktionsnedsattas situation på arbetsmarknaden. Syftet med undersökningen är att ge en aktuell bild av arbetsmarknadssituationen i Sverige för personer med funktionsnedsättning. Den senaste undersökningen genomfördes under fjärde kvartalet 2008. Undersökningen är intervjubaserad och genomförs som en tilläggsundersökning till SCB:s ordinarie Arbetskraftsundersökningar (AKU).

I undersökningen publiceras bland annat uppgifter om funktionsnedsattas utbildningsnivå. I tabellen nedan visas uppgifter från SCB:s undersökning.

Tabell. Funktionsnedsatta totalt, med och utan nedsatt arbetsförmåga, ej funktionsnedsatta och befolkningen totalt. Utbildning. Procent. År 2008

	Funktionsnedsatta totalt	med nedsatt arb.förmåga	utan nedsatt arb.förmåga	Ej funktionsnedsatta	Befolkningen totalt
Grundskola	23,2 ± 1,4	24,6 ± 2,0	21,3 ± 1,9	18,6 ± 0,4	19,3 ± 0,4
Gymnasieutb.	51,0 ± 1,6	53,1 ± 2,3	48,3 ± 2,2	44,2 ± 0,6	45,3 ± 0,5
Eftergymn. utb.	24,0 ± 1,3	20,7 ± 1,7	28,3 ± 2,0	35,1 ± 0,5	33,3 ± 0,5
Utb. kod sakn.	1,8 ± 0,4	1,6 ± 0,6	2,1 ± 0,7	2,1 ± 0,2	2,1 ± 0,2
Uppräknat ant.	921 000	525 000	395 000	5 022 000	5 943 000

Källa: SCB (2008:25)

Tabellen ovan visar att det är vanligare med kortare utbildning bland funktionsnedsatta än i befolkningen totalt eller ej funktionsnedsatta. Vanligast med

Fel! Okänt namn på

kortare utbildning är det bland funktionsnedsatta med nedsatt arbetsförmåga, där 24,6 procent enbart har grundskoleutbildning. ”

Ungdomar som har bristfällig gymnasieutbildning har särskilt svårt med inträdet på den reguljära arbetsmarknaden. Detta uppmärksammar Vänsterpartiet i sin budgetmotion för 2010.

Funktionshindrade har i normala ekonomiska situationer svårare att få en reguljär anställning och den senaste krisen har inte gjort det lättare. Risken har ökat att de som inte nu kommer in på arbetsmarknaden blir reellt utanför under lång tid. Vänsterpartiet har förslag om ett kunskapslyft som gäller personer 20–24 år, personer med funktionshinder omfattas naturligtvis även av detta program. Ytterligare åtgärder måste dock till för unga funktionshindrade.

När det gäller unga under 20 år är det viktigt att kommunerna snabbt får reda på när en elev avbryter sina gymnasiestudier för att snabbt erbjuda stöd och hjälp. Unga med bristfällig gymnasieutbildning behöver få flera möjligheter i livet till att studera och erhålla en utbildning som ökar möjligheterna på arbetsmarknaden – detta både före och efter fyllda 20 år.

Parallella insatser, ”utvecklingsår” för unga mellan 20 och 24 år

Behoven för en person skiftar. Det är av stor vikt att en individuell handlingsplan görs tillsammans med den arbetssökande. Det är också av stor vikt att en arbetssökande har ett personligt ombud på arbetsförmedlingen under lång tid, oavsett om det gäller perioder av habilitering, utbildning, m.m. Det personliga ombudet skall finnas ända tills en person fått fast förankring på den reguljära arbetsmarknaden. För vissa kan en Sius-konsulent tillgodose den enskildes behov av stöd.

Behoven av utbildning i det reguljära utbildningsväsendet skall kunna kombineras med arbetsträning, praktik eller subventionerad anställning. Inom Arbetsförmedlingens programutbud finns ”förberedande insatser”.

Kort information om förberedande insatser

De förberedande insatserna syftar till att underlätta den arbetssökandes val av arbete. Insatserna ska vara individuellt utformade och kan vara av vägledande, rehabiliterande eller orienterande karaktär och ska särskilt användas för den som behöver förbereda sig för ett annat arbetsmarknadspolitiskt program eller ett arbete.

De förberedande insatserna kan bestå av flera olika aktiviteter, exempelvis aktiviteter inom ramen för platsförmedling eller vägledning, aktiviteter inom ramen för arbetslivsinriktad rehabilitering. De kan även bestå av förberedande eller orienterade utbildningar, dvs. i huvudsak utbildningar som förbereder för ett annat arbetsmarknadspolitiskt program, såsom exempelvis arbetsmarknadsutbildning.

Fel! Okänt namn på

Programmet vänder sig i första hand till personer som har fyllt 25 år. Undantag görs emellertid för vissa grupper. För unga med funktionshinder och för dem som tillhör målgruppen för instegsjobb eller anställningsstöd för långtidssjukskrivna får anvisning göras även för personer som inte fyllt 25 år.

Det är också viktigt att en kombination av åtgärder underlättas liksom att långa handläggningstider kortas. När det gäller lönebidrag samt OSA beräknas stödet på dels arbetsförmågan, dels lönekostnaden på en arbetsplats. Unga bör upp till ett år få ett ”personligt lönebidrag” beviljat, d.v.s. beslutet skall tas innan man fått en anställning under tiden man är arbetssökande. Detta skall vara beräknat på arbetsförmågan och en normal kollektivavtalsenlig lön på arbetsmarknaden eller branschen. Arbetsförmedlingen skall bevilja lönebidraget och vara vanliga arbetsförmedlare för dem som beviljas personligt lönebidrag.

Utrymmet för lönebidrag för denna grupp bör vara reserverat i en särskild pott. Det skall inte finnas några begränsningar om hur stor andel som ska vara studier, vård, rehabilitering, praktik eller anställning med stöd, eller när i tid och hur variationer kan se ut.

För vissa personer kan det ta längre tid att närma sig den reguljära arbetsmarknaden. Det kan gälla personer med psykiska diagnoser som behöver olika former av stöd och vård innan man har möjlighet till studier, arbetsträning, praktik och arbete. För dessa grupper skall det vara möjligt att ”dra ut” utvecklingsåret under längre tid. Utvecklingsåret bör utvärderas och kan därefter utvecklas.

Utbetalt aktivitetsstöd från Försäkringskassan

Enligt uppgift från Försäkringskassan har sammanlagt ungefär 5 miljoner kronor betalats ut i aktivitetsstöd till funktionshindrade mellan 20 och 24 år under första halvåret 2009. Antalet individer som har erhållit stödet per månad har varierat stort från 350 personer till ungefär 550 personer.

Uppskattningsvis skulle således kostnaderna för aktivitetsstödet för målgruppen uppgå till tio miljoner kronor för ett år. (Riksdagens upplysningstjänst, RUT)

Hjälpmedel

Både Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen handlägger beslut om hjälpmedel. Det kan ta lång tid att få beslut om arbetshjälpmedel liksom att få hjälpmedlet på plats. Vid kortvariga jobb som blivit vanligare hinner kanske hjälpmedlen inte komma fram. Mer arbetshjälpmedel bör därför bli mer ”personliga” och finnas tillgängliga under tiden då en person söker jobb och första dagen vid en anställning. Utbildning i användandet av arbetshjälpmedel bör till stor del ske innan en anställning. Komplettering kan dock behöva ske p.g.a. en arbetsplats specifika förutsättningar.

Fel! Okänt namn på

Arbetsförmedlingen skall ha ansvar för "personliga arbetshjälpmedel" med ett öronmärkt anslag för hela utvecklingsåret – detta oavsett var i utvecklingen man befinner sig. Den vanliga 12-månadersgränsen för uppdelning av ansvar för hjälpmedel mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen skall ej då gälla.

Generellt bör det utvecklas nationella regler och en enda myndighet som samordnar fördelning av hjälpmedel.

Enligt mig behövs ett projekt med ett utvecklingsår enligt ovan för unga med funktionsnedsättning. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 4 oktober 2009

Torbjörn Björlund (v)